

РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ

МОРАЛЬНО-НАЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Відомо, що журналістика – динамічний і складний процес. Вона зазнає постійних змін, що спонукає тримати в полі зору питання журналістського професіоналізму, журналістської майстерності. Адже найважливішим завданням ЗМІ є формування у громадян України державницького мислення, як мислення національно-гуманного, демократичного, громадянського, відповідального за особисту долю, долю родини, держави. Тому дуже важливо мати теоретичну і практичну базу для підготовки майбутніх журналістів.

У підручнику «Журналістська майстерність» професора В. В. Лизанчука органічно поєднано теорію і практику, що створює "потрібні передумови студентам для опанування таємницями ефективною журналістської творчості. Відповідаючи вимогам Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо підготовки підручників і навчальних посібників, автор підручника обґрунтовано показує, що українські ЗМІ в сучасних умовах повинні займати конструктивну, державотворчу позицію. Саме журналістам має бути притаманне болісне відчуття справедливості, глибоке знання соціально-економічних, політико ідеологічних, духовнокультурних, морально-психологічних проблем і громадянська відповідальність за кожне надруковане та мовлене слово в ефірі.

Автор підручника – завідувач кафедри радіомовлення і телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка В. В. Лизанчук тривалий час працював у редакціях газет і радіомовлення. Понад 30 років він на викладацькій роботі, готує майбутніх журналістів. Великий журналістський і педагогічний досвід знайшов своє втілення у змісті і формі дуже потрібного підручника «Журналістська майстерність». Адже досі в Україні немає такого підручника, в якому би комплексно розглядалася, осмислювалася проблема поліпшення підготовки журналістських кадрів.

Професор В. В. Лизанчук розкрив методіку підготовки студентами журналістських матеріалів, показав, що принципи діяльності ЗМІ, їхні функції (інформування, вираження і формування громадської думки, пропаганда сутності української національної ідеї державотворення, просвітництва, виховання, естетичного впливу, розважання, спілкування, інтегрування українського суспільства тощо) органічно пов'язані з нормами службової чи професійної етики журналіста, його світоглядністю, національно-громадянською позицією, морально-духовними засадами, державотворчим мисленням, фаховою обдарованістю, інтелектом, здібністю завжди бути готовим до праці. Творчий процес повинен ґрунтуватися на органічному поєднанні свободи і відповідальності за результати праці.

Автор підручника розкриває важливу морально-громадянську вимогу, що свободу діяльності журналіста слід розглядати не як свободу робити те, що йому сподобається чи заманеться. Журналіст має право, які йому держава гарантує, але водночас він має й обов'язки вести так свою професійну

діяльність, своє життя, щоби не обмежувати права інших людей, їхньої свободи, поважати гідність особи, утверджувати правду, високі морально-духовні цінності, національні ідеали.

Професор В. В. Лизанчук успішно справився із досить складним завданням. Він всебічно схарактеризував компоненти журналістського професіоналізму – морально-громадянські, психологічні, літературні, наголосивши, що «високий професіоналізм журналіста охоплює ще й глибинніші людські якості, особливу внутрішню енергетику, яка дає змогу йому впливати на інших людей, підпорядковувати їх своїй духовно-моральній владі». В підручнику розкрито методику формування і реалізації цих журналістських якостей, які базуються на принципах діяльності та функціях засобів масової інформації.

Дуже важливо, що в підручнику логічно, дохідливо показано систему ЗМІ як соціолого-психологічний механізм взаємодії, спілкування, взаємин людей у процесі інформаційного обміну. ЗМІ покликані сприяти солідарності, із засобів соціалізації, допомагати самопізнанню та обміну культурно-духовного досвіду між людьми. Автор підручника розкрив своєрідність «влади» ЗМІ, яка має психологічне закорінення і психологічні результати, бо тримає у своїх руках свідомість і дух людини. ЗМІ впливають на розумовий і почуттєвий стан мільйонів людей, різних за віком, національністю, належністю до соціальних чи фахових груп.

Теоретичне осмислення та аналіз журналістської практики відкриває перед студентами притаманні властивості ЗМІ: тематична універсальність, актуальність, оперативність, аналітичність, емоційність, безперервність, наступність, систематичність у процесі передачі соціальної інформації. Преса, радіо, телебачення в кожний окремий момент виконують власні завдання, тобто є автономними, що зумовлено специфічними, унікальними властивостями кожного. Система ЗМІ – це засіб здійснення єдиного процесу поширення ідей, учень, теорій, суспільно значущої інформації, виховання соціально-громадянських, національно-духовних почуттів, звичок, спонук, намірів тощо.

Своєрідність, оригінальність цього підручника полягає в тому, що в ньому опубліковано студентські журналістські матеріали різних жанрів. Ці творчі доробки студентів дають можливість їхнім майбутнім колегам не тільки осягати морально-психологічні таємниці журналістського ремесла, а й розширювати світоглядний горизонт, привчатися до природності плюралізму думок, суджень та підходів щодо оцінки соціально важливих фактів, подій, явищ, виявлення певних поглядів.

У підручнику ґрунтовно показано, що будь-яка інформаційна діяльність журналіста, що заторкує інтереси і потреби тієї чи іншої людини або українського суспільства загалом – незалежно від того, чи стосується вона соціальних проблем, політики, культури, економіки – повинна базуватися на духовно-національних принципах, бути спрямована не тільки на об'єктивне інформування читачів, а й на формування високих моральних якостей, національної свідомості, державницького мислення, громадянської гідності.

Підручник «Журналістська майстерність» написано відповідно до вимог «Методичних рекомендацій щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Після кожного змістовного розділу подано

питання для самоконтролю і обговорення, завдання для лабораторних і практичних занять, список використаної літератури, що є засадничим для розуміння сутності журналістської майстерності та шляхів її набуття.

Навчання за цим підручником сприятиме усвідомленню студентами, що в демократичних країнах світу засоби масової комунікації пройняті духом держави, тобто вони державотворчі, патріотичні, об'єднують суспільство на мовно-національних, гуманістичних засадах. І лише в цих рамках ЗМІ плюралістичні, вільнодумні, незалежні. Кожна держава на законодавчому рівні дбає, щоб енергія слова не спрямовувалася на руйнацію національних державних підпор. Подані у підручнику студентські журналістські матеріали спрямовані не на розмежування, роз'єднання українського суспільства на Схід, Захід, Південь, Північ, а на згуртування, глибоку інтеграцію різних регіонів в єдиний державний організм з відповідними українськими національними пріоритетами в економіці, політиці, культурі, мові, інформаційному просторі.

Опановуючи журналістську майстерність за цим підручником, студенти будуть усвідомлювати гуманістичну сутність майбутньої журналістської роботи, відчувати свою моральну відповідальність за те, що пише, про що розповідає по радіо, показує по телевізору.

Автор підручника наголошує, що в Україні потрібно враховувати особливості історичного розвитку. Тому, на його думку, основними морально-національними засадами функціонування ЗМІ в Україні мають бути національна свідомість, державницьке мислення, глибока моральність і духовність, патріотизм і громадянська мужність.

Олег Богуславський

Доктор наук із соціальних комунікацій,
професор, директор інституту журналістики
та масової комунікації Класичного
приватного університету (м. Запоріжжя)